

Biologische shakes & sweets voor treinreizigers

Tussenhandel stuwt kostprijs onnodig en onredelijk op

Odette Oostindiën is met de formule Shakie's vijf jaar geleden ingesprongen op een nieuwe markt voor voeding-onderweg. In de stationshallen van Amsterdam CS en Utrecht CS kan de treinreiziger er terecht voor vers geperste vruchtensappen, vruchtenshakes, snacks en sweets, waarbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van biologische ingrediënten. Oostindiën wil meer winkels openen op andere grote Nederlandse stations.

Ze is dit jaar door de Amsterdamse Kamer van Koophandel voorgedragen aan de Nederlandse Horecabond als meest markante ondernemer. Ze stelde vast dat etenswaren die mensen onderweg aanschaffen niet voldoen aan hedendaagse eisen van smaak en gezondheid. Vanuit persoonlijke interesse - ze eet zelf biologisch én vegetarisch - maar ook uit ondernemingszin bedacht Oostindiën vijf jaar geleden de Shakie's formule. Die formule staat voor kioskverkoop op stations, snelle bediening, gezond & lekker en zoveel mogelijk biologisch. Op Utrecht CS werd vijf jaar geleden het eerste filiaal geopend; in 2000 volgde het tweede filiaal in de west-tunnel van Amsterdam CS.

Honderd procent biologisch

Bij de start van Shakie's op Utrecht CS werd direct al biologische zuivel gebruikt in de vruchtenshakes, maar zonder dat de klant hiervan op de hoogte was. Het fenomeen van verse vruchtensappen en shakes (vruchtensap met melk en yoghurt), die voor het oog van de klant worden geblend uit vers fruit, was toen nog zo nieuw

dat Oostindiën besloot geen ruchtbaarheid te geven aan de biologische ingrediënten. 'Pas veel later zijn we het biologische gaan communiceren. Onze producten hebben geen EKO-certificaat. Dat is een boel werk en bovendien kostbaar, terwijl de kostprijs van onze producten al vrij hoog ligt.' In de brochure van Shakie's ('Shake your way into the day') is het hele assortiment shakes, juices, snacks, bagels en sweets voorzien van overzichtelijke codes die aangeven of de producten helemaal biologisch zijn of, als dat niet het geval is, welke bio-ingrediënten ze bevatten, of er suiker aan is toegevoegd en of ze veganistisch of lactosevrij zijn. Ook in de winkel is het assortiment met 'bio' gemarkeerd en op internet zijn de laatste ontwikkelingen te volgen.

Inmiddels zijn vier van de negen vruchtenshakes volledig biologisch. Oostindiën: 'Voor de duidelijkheid naar onze klanten toe is het belangrijk dat de honderd procent biologische shakes het hele jaar te koop zijn. Anders wordt de communicatie wel erg ingewikkeld. Volledig bio zijn de aardbeien-, frambozen-, bramen- en bananenshake. Voor biologische man-

Odette Oostindiën

go- en kiwi-shakes zou de kostprijs en dus de verkoopprijs onacceptabel hoog worden. We kiezen ervoor geen 'bio' te communiceren, ook al komt het wel eens voor dat we een partij biologische mango's of kiwi's gebruiken.' Om de vruchtenshakes van seizoensgebonden fruit het hele jaar door te kunnen aanbieden worden de aardbeien, frambozen en bramen diepgevroren (IQF) ingekocht.

Suiker niet in bulk

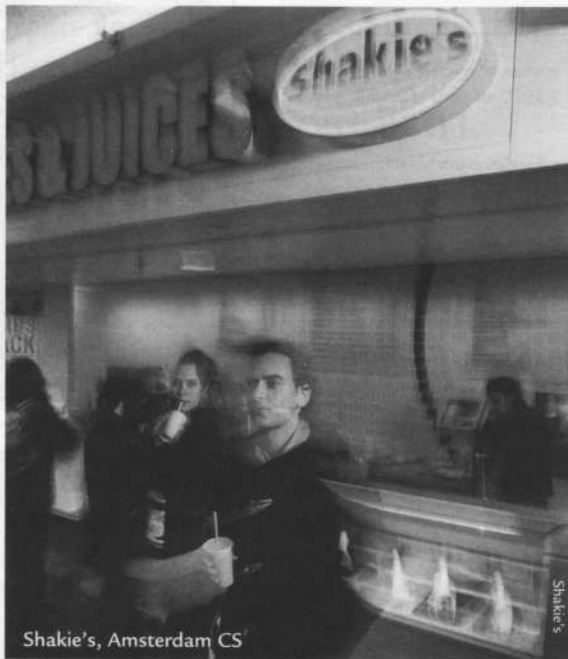
Sinds Shakie's de sweets (muffins, brownies, crunchies en cakes) in eigen bakkerij bakt, zijn deze ook groten-

deels bio. De muffin is helemaal biologisch. Voorheen werden biologische muffins kant en klaar ingekocht, maar Oostindiën vond de kwaliteit onder de maat. Alle sweets worden met biologische meel, boter en melk gebakken. De eieren zijn van Demeter-kwaliteit, een bewuste keuze omdat het dierenwelzijn bij Shakie's hoog in het vaandel staat. Chocolade en noten in de sweets zijn niet bio omdat de kostprijs anders te hoog zou worden. 'Als we het hele assortiment van Shakie's volledig biologisch zouden maken zou ik mezelf uit de markt prijzen,' zegt Oostindiën. 'Dan zouden de prijzen onacceptabel hoog worden en de omzet kelderen.' De inkoop van suiker brengt nog een ander probleem binnen de biologische horeca aan het licht. Het is Oostindiën nog niet gelukt bulkverpakkingen Eko-suiker te vinden.

Koffie is ook een probleem, want ondanks de nodige inspanningen is Oostindiën er nog niet in geslaagd Eko-koffie te vinden die smakelijk genoeg uit de koffiemachine komt. Voor ieder kopje koffie worden de bonen apart gemalen. Een paar maanden geleden werden verschillende soorten Eko- en Max Havelaarsoorten uitgeprobeerd maar geen enkele bleek de proef te doorstaan.

De chocolademelk, die kant en klaar wordt ingekocht, is behalve 100% bio ook iets minder zoet. Ook de snacks (tofu roll en samosa) en de zuurdesem noten-rozijnenbol zijn altijd volledig biologisch (en vegetarisch) geweest.

Oostindiën ziet dat haar klantengroep zich langzaam aan verbreedt. Zag zij in het begin vooral de groep werknemers en hoogopgeleiden, steeds vaker kopen ook ouderen en jongeren bij Shakie's. 'In Utrecht zijn onze klanten prijsbewuster. In Amsterdam kunnen we de meer exotische producten gemakkelijker verkopen. Soms zie je dat ouders door hun kinderen hier naartoe getrokken worden, maar dan uiteindelijk toch gaan voor patat en ijs. Ik denk dat het komt omdat ze nog onbekend zijn met verse vruchtenshakes. Jammer is dat. Maar we hebben

Shakie's, Amsterdam CS

veel vaste klanten. Als mensen onze winkel eenmaal ontdekten hebben dan komen ze vaak terug.'

Autohandel

Het liefst koopt Oostindiën in bij kleine leveranciers. 'Dat komt niet alleen de diversiteit ten goede, het is ook een principiële kwestie. Binnen het natuurvoedingskanaal is weinig concurrentie en dit houdt de prijzen hoog. Grote inkooporganisaties zetten de marges onder druk en hebben zo veel invloed op de prijsvorming. Zij kopen fruit en groenten in tegen zo scherp mogelijke prijzen. Zo blijft er nog maar weinig over voor de kleinere handel zoals Shakie's, en juist aan die kleinere bedrijven moet veel verdiend worden. Door een vaag soort tussenhandel worden de prijzen verder op-

gestuurd. Ik vergelijk het wel eens met de autohandel. Jammer, want de hoge prijzen houden uiteindelijk een doorbraak van biologische voeding tegen.' Met de uitbreiding van het aantal Shakie's-filialen hoopt ze de inkoop anders te regelen door direct zaken te kunnen doen met importeurs en zo de tussenhandel te vermijden.

Horeca blijft niche

Voor de (biologische) groothandel blijft de biologische horeca vooralsnog een niche, zo is de ervaring van Oostindiën. Sommige producten blijken niet te koop, zoals biologische wraps (een soort pannenkoeken) of ze zijn alleen in consumentenverpakkingen verkrijgbaar, zoals tomatenpuree. Oostindiën: 'De reguliere groothandel levert wel bulkverpakkingen, maar heeft een heel beperkt assortiment bio. De gespecialiseerde biologische handel richt zich vooral op consumenten.' Niet alleen heeft Shakie's geen bulkverpakkingen Eko-suiker kunnen vinden, kleine suikerzakjes met biologische suiker voor bij de koffie op de stations bleken ook niet te koop.

Toch ziet Oostindiën een duidelijke trend in het biologisch aanbod vanuit de horeca in de richting van gezondere producten, maar daarbinnen groeit het biologische deel wel erg traag. Zo doen sommige Amsterdamse lunchcafés wel wat aan biologisch producten en is fastfoodgigant McDonalds na Groot-Brittannië nu ook in Nederland met de verkoop van biologische melk begonnen.

Shakie's heeft het dienstenaanbod inmiddels uitgebreid met catering. 'Bij de catering kunnen we op verzoek wel honderd procent biologisch realiseren,' zegt voorlichter Jacqueline van Klaveren, 'omdat vooraf overlegd wordt over de producten en de financiële ruimte.' Onlangs organiseerde Shakie's een volledig biologische en vegetarische lunch voor vijfhonderd personen met soepen, salades, hartige taarten en drank. Behalve uitbreiding van de cateringactiviteiten wil Oostindiën nieuwe Shakie's-filialen op de Nederlandse stations realiseren. ■